

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ у квітні 2023 року

(оглядова довідка за інтернет-ресурсами,
матеріалами преси та неопублікованими документами)

Міжнародний день пам'яті про Чорнобильську катастрофу

До 37-х роковин Чорнобильської трагедії в Україні пройшли пам'ятні заходи, тематичні виставки та інформаційні проєкти. Зокрема Український інститут національної пам'яті виклав на своєму сайті добірку інформаційних матеріалів, книг, інтерв'ю та фільмів про аварію на Чорнобильській АЕС. У Києві Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого підготувала книжкову виставку, на якій представлено документальні, художні твори та статті з періодичних видань про техногенну катастрофу ХХ століття та її наслідки, спогади про ліквідаторів аварії. 26 квітня в Національному музеї «Чорнобиль» було відкрито AR-виставку «Прип'ять. Машина часу», оснащену сучасними аудіовізуальними, електронними інформаційно-довідковими технічними засобами, що розширюють хронологічні й тематичні рамки музею та підсилюють достовірність існуючої експозиції. Автор проєкту – фотограф-документаліст О. Сирота. 25 квітня у столичному Будинку кіно пройшов меморіальний вечір «Земля, спалена зіркою “Полин”», присвячений пам'яті кінематографістів, працівників ЗМІ, які знімали перші кадри чорнобильської катастрофи та перші щоденні подвиги героїв-ліквідаторів. Глядачі, зокрема, побачили унікальні архівні фото, а також документальні відео з фільму «Чорнобиль. Хроніка важких тижнів» авторського колективу В. Шевченка, В. Кріпченка, В. Таранченка, І. Малишевського. Захід організували Національна спілка кінематографістів України, Національна спілка письменників України, Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник. Цього ж дня у Культурно-мистецькому центрі Національного університету «Києво-Могилянська академія» відбулася зустріч із ветеранами-ліквідаторами – письменником С. Мирним та художником О. Векленком, які на прикладі власного наукового і творчого досвіду розповіли про шляхи подолання чорнобильської травми. Крім того, до Дня пам'яті про Чорнобильську катастрофу на платформах Суспільного мовлення презентовано прем'єру документального проєкту Є. Подобної «Видимий ворог» про окупацію зони відчуження російськими військами під час повномасштабного вторгнення. Також Національний банк України ввів у обіг нову

пам'ятну монету «Чорнобиль. Відродження. Рись євразійська». Авторкою дизайну стала художниця Н. Фандікова.

Загальні питання

Лауреатами премії імені Леся Танюка «За збереження історичної пам'яті» 2023 року стали журналістка, кураторка книжкових проєктів та літературних програм Т. Терен, кінознавиця, головна редакторка журналу НаУКМА «Кіно-Театр» Л. Брюховецька, історик, публіцист О. Зінченко та історик, письменник В. Сергійчук. Премію імені Леся Танюка засновано у 2018 році Всеукраїнською правозахисною організацією «Меморіал» імені Василя Стуса, Національним центром театрального мистецтва ім. Леся Курбаса та видавництвом «Дух і Літера». Вона присуджується щороку літераторам, митцям, режисерам, громадським діячам, дослідникам, історикам, науковцям за особливий внесок в українську культуру та історію та за стійкість громадянської позиції.

Вшанування пам'яті

19 квітня до 70-річчя від дня народження американської співачки українського походження Квітки Цісик у *Music hall* Чернівецької обласної філармонії ім. Д. Гнатюка відбувся концерт «Українська квітка» за участі О. Урсуляк, П. Дворського, С. Дерди, Н. Процюк, Д. Польової та інших артистів. Музичні сторінки чергувалися з публіцистичними. Екскурс у життєвий та творчий шлях співачки підготувала українська письменниця, літературознавиця, етнографиня І. Стеф'юк. Упродовж заходу прозвучали цікаві факти з книжки Р. Горака «Журавлі відлетіли» про Квітку Цісик та її рід.

З нагоди 90-річчя від дня народження українського письменника Віктора Близнеця його іменем названо вулицю у Кропивницькому. 10 квітня до ювілейної дати науковці літературно-меморіального музею І. К. Карпенка-Карого м. Кропивницького підготували віртуальну виставку «На рівні вищих партитур», яка ілюструє життєпис і творчий доробок письменника.

Інформаційний суверенітет та інформаційна безпека України

24 квітня у Києві на стації метро «Золоті ворота» запрацювала інтерактивна виставка «Справжні причини війни, або Як працює російська пропаганда». Експозицію склали 30 плакатів з елементами доданої реальності, що демонструють як насправді працює пропаганда та які методи використовує агресор, щоб викривити реальність. За допомогою мобільного застосунку можна взаємодіяти із зображеннями та дізнатися особливості маніпуляцій. Проєкт реалізовано ГО «Європейський інститут Чорнобиля» разом із ініціативою «НотаЄнота» за сприяння Міністерства культури та інформаційної політики України.

Медіа

25 квітня у Полтаві на площі перед театром презентовано виставку «The War Is Not Over Yet» («Війна ще не закінчилася») про злочини РФ проти українських

та закордонних журналістів. На вуличних стендах зібрано інформацію про медиків, які загинули, були поранені, опинилися під обстрілами, у полоні, або зазнали переслідувань від початку повномасштабного російського вторгнення. Фотовиставку було вперше представлено у Києві минулого року, а згодом у Боярці на Київщині, Вінниці й Одесі. Організаторами «The War Is Not Over Yet» виступили Український ПЕН, Інститут масової інформації, Центр прав людини ZMINA, Національний музей Революції Гідності та Премія імені Георгія Гонгадзе.

Благодійність

5–12 квітня у столичній галереї «Дукат» тривав благодійний аукціон «Comeback», ініційований українськими художниками та колекціонерами для збору коштів на реабілітацію графіка М. Гончарова. В добірці було представлено 30 лотів різних жанрів (живопис, графіка, скульптура, вишивка, цифровий колаж), серед яких роботи О. Аполлонова, Д. Белянського, М. Вайсберга, М. Гончарова, Г. Григор'євої, К. Лісової, О. Придувалової, О. Сая, О. Тітова, В. Франчука, М. Химича та інших авторів, а також твори світових майстрів XIX ст. – Вільгельма Котарбінського та Кунісади Утагави. Також 25 квітня в галереї «Дукат» пройшов благодійний аукціон, організований разом із Національним художнім музеєм України на підтримку багатодітної родини Семиног, яка внаслідок російської агресії залишилася без оселі. На продаж виставлено, зокрема, картини С. Леонтєвої, Н. Лісової, Д. Ноздрі, Г. Криволап, А. Клишина, Є. Белінського, графіку М. Вайсберга й О. Піліч, скульптури І. Григор'єва й В. Сіманова, а також світлини з краєвидами Києва І. Тишенка.

Творче об'єднання *Ponad* представило п'ять видів писанок, створених українськими митцями з переплавлених гільз, відстріляних ЗСУ. Кожна писанка з цієї серії втілює один із тимчасово окупованих регіонів України: Луганську, Донецьку, Запорізьку, Херсонську області та Крим. Автори виробів: М. Кінович, О. Сало-Сліпенька, Р. Скибін, С. Мірчук і Р. Чізз. 13 квітня в київській галереї сучасного мистецтва «Avangarden» відбулася презентація проекту та збір коштів на дрони-розвідники *RQ-35 Heidrun* в межах кампанії фандрейзингової платформи *United24*.

Українська креативна агенція *Green Penguin* та анімаційне видавництво *Books & Cartoons* разом із платформою *United24* за сприяння Міністерства закордонних справ України випустили лімітований наклад ілюстрованого видання «Нескорені. Велика книга сміливості» про події сучасної війни. Продаж тиражу стартував 14 квітня на платформі *Made with bravery*. Виручені кошти організатори спрямують на відбудову будинків на Київщині, що постраждали від ворожої окупації.

17–23 квітня пройшов благодійний мистецький аукціон від видання «Українська правда» та «Voloshyn Gallery». Кошти буде скеровано на дрони для 93-ї окремої механізованої бригади «Холодний Яр». Свої роботи на продаж виставили українські художники А. Криволап, Н. Кадан, Л. Хоменко, С. Майдуков, В. Ралко, О. Сай та інші.

Вітчизняний бренд *Woolkrafts* випустив дроп пледів з українськими пейзажами в межах благодійної колекції «Україна». Дизайнеркою проекту виступила В.

Городчаніна (агенція *Platfor.ma*). Серія включає в себе 14 виробів із зображенням карпатських полонин, териконів Донбасу, степів Таврії, полів Поділля, лісів Сіверщини, Кримських гір тощо. Увесь прибуток від продажів пледів піде у благодійний фонд «Незламні» на закупівлю біонічних протезів для українців, які постраждали від війни.

У Києві розпочався новий концертний сезон в *Osocor Residence*, під час якого організатори збиратимуть кошти на дрони *Dji mavic 3* для бійців 72-ї окремої механізованої бригади імені Чорних Запорозжів ЗСУ. 28 квітня з благодійною метою на сцені *Osocor Residence* виступила *DOROFEEVA*.

21 квітня у Львові відбувся благодійний фестиваль *Armor Fest* на підтримку ГО «Жіночий ветеранський рух». Проведення фестивалю ініціювали солістка гурту *OY Sound System B*. Родько та співзасновниця маркетингової агенції та агентка гурту *OY Sound System T*. Чухрай аби зібрати кошти на придбання надлегких плит *Angel Armor* для парамедикинь. На території *!FESTrepublic* діяло декілька різних локацій. Зокрема на головній сцені «Лютня» виступили українські артисти *KADNAY*, *Data Molfar*, М. Пташник, *OY Sound System*, *Bahroma*. На фестивальному артмайданчик завітали українські митці О. Кодрул, В. Шидей, І. Гудима, П. Дмитрієв, М. Прокопенко. Також під час заходу здійснено запис шоу «Ебаут» із ведучими Я. Кравченко, К. Мотрич та І. Донських, В. Болсуном. Працював *Charity Market Place* з мерчем та вінілом.

16 і 17 квітня в *Emily Resort* у Львові пройшов благодійний фестиваль до свята Великодня «Гаївки на Медузі». Увесь прибуток організатори спрямують на підтримку Збройних сил України. У програмі фестивалю: виступи етнофолькгуртів, квест для молоді на знання звичаїв, майстер-класи з виготовлення великодніх свічок, ляльки-мотанки та розпису писанок, а також фешн покази українських брендів і наукове шоу для дітей. Гостями музичної частини фестивалю стали А. Трінчер, *Yatsuta*, *Alyona Alyona*, *Michelle Andrade*, *Golubenko* та інші українські артисти.

12 квітня у Музеї мистецтв у Кропивницькому проведено XII Великодній благодійний аукціон. Серед понад сімдесяти лотів: картини А. Хвороста, А. Дворського, В. Перепичая, О. Рудого, предмети декору, ляльки від художників обласного театру ляльок. Виручені кошти підуть на обладнання для гематологічного відділення дитячої обласної лікарні.

Регіональна культурна політика

Івано-Франківське локальне онлайн-медіа *post impreza* презентувало архів про мистецьке та культурне життя регіону. У медіатеці, яка постійно оновлюється, представлено понад дві сотні авторських робіт. Наразі на сайті доступні відеотека, бібліотека та фонотека. Бібліотеку профільних видань дослідники зібрали разом із галереєю «Асортиментна кімната». У відеотеці *post impreza* можна побачити відеоарти, записи перформансів, інтерв'ю з митцями, репортажі з подій тощо. Фонотека проєкту містить музичні альбоми Івано-Франківських гуртів, а також подкасти та радіопрограми.

Культурні проєкти

Від 31 березня до 2 квітня в Одесі у театральному просторі «ТЕО» тривав перший фестиваль сучасної культури «Поруч», який об'єднав кінопокази, презентацію книг, музичні виступи, дискусії та неформальне спілкування учасників. До кінопрограми фестивалю увійшли чотири вітчизняні картини: «Бачення метелика» М. Наконечного, документальні фільми «Нескінченність за Флоріаном» О. Радинського, «Шелест кроків» К. Кравцової та художній фільм Л. Осики «Камінний хрест» за новелами В. Стефаника (1968 р.). Після перегляду стрічок глядачі мали можливість зустрітися з режисерами та кінознавцями. В межах події відбулася також презентація книг «За лаштунками імперії» та «Марсіани на Хрещатику» за участі авторки В. Агеєвої. Усі три дні на локації працювала кочова бібліотека «Книжковий курінь», що дозволяла відвідувачам взяти книги додому на тимчасове безплатне читання. Музична програма включала діджей-сети, музичний перформанс О. Лупашка (учасник *Potreba Group*) та лайв від *Polje*. Організатори фестивалю «Поруч»: незалежний колектив культурних менеджерів разом із командою *Amalgama* та кочовою бібліотекою «Книжковий курінь».

1 квітня в Одесі на честь 50-річчя Гуморини у Літньому театрі виступили учасники комік-групи «Маски-шоу», а у Міському саду відкрито фотовиставку до ювілею Гуморини, яку склали роботи Б. Бухмана, О. Владимирського, М. Гуменюка, Д. Зюбрицького, С. Калмикова, О. Куцького, О. Синельнікова й інших митців. Також пройшов святковий концерт «З піснею до Перемоги» за участі оркестру Національної гвардії України й артистів Одеської філармонії ім. Д. Ойстраха. З нагоди цієї дати Укрпошта випустила спеціальну ювілейну марку (автор – В. Живаго). Церемонія гасіння марки відбулася в галереї *Artodessa*.

Театр

28 квітня у столичному Національному академічному драматичному театрі ім. І. Франка презентовано «Конотопську відьму» за повістю Г. Квітки-Основ'яненка. Нову постановку здійснив режисер І. Уривський, який привніс у твір сучасного звучання. Також 22 квітня у Національному академічному Молодому театрі відбулася прем'єра вистави «Як я залишилася сама» за мотивами п'єси хорватського драматурга М. Гаврана «Папуджарі», а у Київському академічному театрі юного глядача на Липках – спектаклю для підлітків «Лис Микита» за І. Франком.

29 квітня у київському клубі *Collider* артистки театру «ДАХ» *Mariia&Magdalena* (М. Іонова та Н. Голубцова) представили музичну виставу «Сонячний народ» на основі поезії М. Вінграновського. Музичний супровід дійства забезпечила саундартистка *ууаіі* (Х. Кірік). Візуальну складову вистави оформила дизайнерка О. Шикіна. Зокрема художниця розробила унікальну проєкцію Сонця, як окремого учасника перформансу. Організатори заходу – «ДАХ-школа» разом із «КОСМОС-табір».

21–23 квітня в Ужгороді одразу на трьох сценах пройшов Міжнародний театральний фестиваль «Свобода» від громадської організації «Koridor UA». У за-

ході взяли участь колективи з України, Чехії, Словаччини, Фінляндії, Італії. Зокрема свої роботи презентували фестивальній аудиторії Івано-Франківський національний академічний обласний український музично-драматичний театр ім. І. Франка («Солодка Даруся» за мотивами однойменного роману М. Матіос), Донецький академічний обласний драматичний театр м. Маріуполь («Крик нації» про життя та долю В. Стуса), Закарпатський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. братів Ю.-А. та Є. Шерегіїв («Привиди маєтку Рейвенскрофт» за п'єсою Д. Нігро).

Серед театральних прем'єр цього місяця: етно-мюзикл «Джерегеля. ВеснянОчки» у жанрі дівочого ритуалу закликання весни (Перший академічний український театр для дітей та юнацтва у Львові); «Маклена Граса» за п'єсою М. Куліша у виконанні Народного театру сатири «Під мостом» (Палац Гната Хоткевича у Львові); «Чарлі Гордон – ідіот» за мотивами оповідання Д. Кіза «Квіти для Елджернона» (Чернігівський обласний академічний український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка); «Вертеп. Війна. Вірші» за поезіями С. Жадана (Харківський академічний театр ляльок ім. В. Афанасьєва); «За дверима» за п'єсою німецького драматурга В. Борхерта (Вінницький академічний музично-драматичний театр ім. М. Садовського); «Фаустпатрон» І. Бутняка (Чернівецький академічний обласний український музично-драматичний театр ім. О. Кобилянської).

Музика

13 квітня у Харкові стартував Міжнародний фестиваль класичної музики *KharkivMusicFest*, що триватиме до 30 червня. Цього року у його програмі – переважно українські імена як музикантів, так і композиторів. Зокрема головною подією відкриття фестивалю у Харківському національному академічному театрі опери та балету ім. М. Лисенка став виступ української скрипальки Б. Півненко. У виконанні артистки та фестивального оркестру *KharkivMusicFest*, який об'єднав музикантів «Схід Опери», Харківської обласної філармонії, Харківського молодіжного академічного симфонічного оркестру та Харківського національного університету мистецтв ім. І. Котляревського, прозвучали «Пори року» З. Алмаші й О. Гоноболіна, а також «Пори року» А. Вівальді й «Пори року в Буенос-Айресі» А. П'яццолі. 20 квітня в залі Харківського національного університету мистецтв імені І. Котляревського пройшов камерний концерт «Музика спротиву і надії», покликаний презентувати творчість молодих харківських митців. За традицією в межах події організовано *KharkivMusicFest Talks* – серію бесід у форматі онлайн для широкої аудиторії за участі провідних музичних діячів України, США та Європи. Серед гостей – український композитор О. Щетинський. А от візитівку фестивалю – оздоблені фортепіано, на яких можуть грати перехожі (проект *Art Piano*), цього року було розташовано в безпечних локаціях міста: в метро, ТРЦ «Французький бульвар» та інших. Організатором заходу виступив Фонд громади Харкова «Голока».

18 квітня під час онлайн-трансляції Національна музична премія *YUNA* оголосила імена артистів, відзначених нагородою. Згідно з оновленим регламентом

YUNA, який було адаптовано до реалій воєнного стану, цього року переможців члени журі премії обирали не у звичних номінаціях, а зі списку ста нових пісень, найбільш ротованих на всеукраїнських радіостанціях за період повномасштабної війни. Гасло *YUNA 2023* – «Пісні незламної України». Перемогли 12 композицій, які набрали найбільше голосів експертів: «24/02» («Без Обмежень»), *2step* («Антитіла» та *Ed Sheeran*), «Місто Марії» («Океан Ельзи»), «Біля тополі» (*Shumei*), «Пес Патрон» (*Karta Svit*), «Біля серця» (*Kola*), *Hey Hey Rise Up* («Бумбокс» та *Pink Floyd*), «Чути гімн» (*Skofka*), «Буде весна» (М. Барських), «Враже» (Е. Крейда), «Допоможе ЗСУ» (*Chico & Qatoshi*), *Ou U Luzi Chervona Kalyna (Army Remix)* («Бумбокс» та *The Kiffness*).

З нагоди 160-річчя з часу прем'єри опери Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм» творчий колектив Національної філармонії України підготував для київської публіки літературно-музичну композицію за мотивами легендарної вистави. 2 квітня в Колонному залі імені Миколи Лисенка відбулася прем'єра цього проєкту. Його автор і художній керівник – В. Лукашев.

24 квітня в Патріаршому соборі УГКЦ у Києві Факультет мистецтв ім. А. Авдієвського Українського державного університету ім. М. Драгоманова разом із Рівненським державним гуманітарним університетом та ВГО Асоціація «Афганці Чорнобиля» провели концерт-реквієм до роковин Чорнобильської трагедії «Чорнобиль – молодь буде пам'ятати». У програмі вечора – твори Й. С. Баха, Т. Альбіноні, Д. Бортнянського, М. Аркаса, Я. Степового та інших композиторів.

25 квітня у Бучі на Київщині, в Храмі Святого Апостола Андрія Первозваного, відбувся меморіальний концерт «Буча. Lacrimosa» пам'яті загиблих воїнів та закатованих українців внаслідок військової агресії РФ. Прозвучали духовні твори сучасних композиторів В. Польової та А. Пярта (Естонія) у виконанні Ансамблю класичної музики імені Бориса Лятошинського Національного будинку органної та камерної музики України.

У Львові започатковано новий фестиваль класичної камерної музики під назвою «Дзеркало», покликаний підтримати українських митців у час війни. Концерти пройшли з 28 квітня по 7 травня у Дзеркальній залі Львівського національного академічного театру опери та балету ім. С. Крушельницької. Учасниками фестивалю стали солісти та колективи з різних регіонів країни, серед яких: «Київська камерата», *Lviv Clarinet Quartet*, камерний ансамбль «Київ-Брасс», струнний квартет «Фенікс», «Одеська камерата», Київський квартет саксофоністів, *NotaVene Chamber Group*, дует Б. Півненко та Д. Таванця, *DZ'OB* та Камерний оркестр Львівської національної опери. Музиканти презентували твори українських і світових авторів, зокрема, Є. Станковича, В. Сильвестрова, М. Скорика, О. Козаренка, Г. Гаврилець, П. Тітяєва, Д. Литвиненка, К. Стеценка та інших композиторів.

28 квітня у Львові відбулася друга подія проєкту *Ukrainian Live* (цикл симфонічних концертів, на яких виконується рідкісна музика з архівів). Цього разу на сцені Львівського органного залу було представлено нове оркестрування музики

М. Вербицького до п'єси І. Гушалевича «Підгіряни». Редакцію твору виконав молодий харківський композитор В. Богатирьов. Виконавці – Луганський симфонічний оркестр і чоловічий хор «Гомін» під диригуванням І. Остаповича.

12–14 квітня у Кропивницькому в межах фестивалю «Нейгаузівські музичні зустрічі» у дистанційному форматі проведено XXI Всеукраїнський конкурс молодих піаністів, присвячений пам'яті видатного піаніста та педагога Г. Нейгауза. У конкурсі взяли участь 26 вихованців мистецьких шкіл та студентів музичних коледжів із десяти регіонів України (Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Кіровоградської, Одеської, Сумської, Харківської, Херсонської, Хмельницької областей та Києва). Переможців у п'яти вікових категоріях визначало журі на чолі з н. а. України професором Національної музичної академії України Ю. Котом. Гранпрі цього року здобув І. Панченко (Фаховий музичний коледж Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки).

Візуальні мистецтва

12 квітня у внутрішньому дворіку Верховної Ради України представлено виставку врятованої частини колекції «Писанки. Відродження». Унікальні великодні символи, створені художниками з усієї країни, сім років тому виставлялися на Софійській площі у Києві. До повномасштабного вторгнення РФ в Україну колекція писанок демонструвалась у «Добропарку» на Київщині. Через нещадні ворожі удари по дендропарку в перші дні війни з-понад 800 артоб'єктів вціліло лише 120. Відтак цю ж виставку 16 квітня було розгорнуто на території Михайлівського Золотоверхого монастиря в столиці. Частину вцілілих писанок експоновано також у музеї етнографії Національного заповідника «Давній Галич», що на Івано-Франківщині.

7 квітня у столичному Національному музеї Тараса Шевченка презентовано «Непорушну стіну України», що символізує сучасний літопис героїчного спротиву українців. Артінсталяцію зображення Богоматері Оранти Софії Київської виконано як колаж із тисяч фото незламних сучасників. Ініціатори проєкту – Міжнародний жіночий рух «За сімейні цінності», Національна музична академія ім. П. І. Чайковського та Міністерство молоді та спорту України.

20 квітня у Київській галереї мистецтв «Лавра» відкрито виставку «ХРАМ. Українська самоідентифікація», яка знайомить із розписами церкви Покрова Пресвятої Богородиці у селі Липівка Київської області. У показі – друга, завершальна частина проєкту з оздоблення церкви, над яким працювали художники А. Криволап та І. Ступаченко з 2015 року. До експозиції включено також розписаний макет храму та фотовиставку, присвячену наслідкам окупації Липівки російськими варварами.

21 квітня у Національному центрі ділового та культурного співробітництва «Український Дім» стартував виставковий проєкт «Ювілей небайдужості», присвячений 30-річчю створення національного центру. В експозиції – знакові імена та твори вітчизняного класичного і сучасного мистецтва у фрагментах обраних проєктів Українського дому. Представлено, зокрема, понад 70 робіт українських

художників ХХ–ХХІ століть із приватних колекцій, серед яких картини Т. Яблонської та М. Глуценка, а також твори митців нової хвилі, таких як О. Ройтбурд й О. Тістол. В межах паралельної програми «Ювілею небайдужості» відбулися екскурсії від кураторів О. Соловійова, В. Сахарука, А. Гришанової, лекція урбаніста Ю. Чаплінського про архітектурний стиль споруди Українського Дому, музичний вечір «Другий дім» Київського камерного оркестру Національної філармонії України.

25 квітня у Києві на урочистій церемонії оголошено переможців премії *PinchukArtCentre Prize 2022*. До складу міжнародного журі увійшли: директор Музею сучасного мистецтва в Антверпені Барт Де Баре, українська мисткиня, письменниця і фотографка Є. Белорусець, артдиректор *PinchukArtCentre* Б. Гельдхоф та кураторка Французького павільйону 58-ї Венеційської бієнале М. Кірценбаум. Головну нагороду цього року здобула художниця і режисерка Д. Кавеліна (Мелітополь Запорізької області). Її 3D анімація «Не може бути такого, щоб нічого не можна було повернути» автоматично потрапляє до списку номінантів *Future Generation Art Prize 2023*. Спеціальні премії отримали А. Саєнко (Суми), К. Лисовенко (Одеса), Н. Карабінович (Київ). Володарем призу громадськості став М. Алексеєнко (Київ). Загалом на цьому премію *PinchukArtCentre Prize 2022* претендувало 18 художників і мистецьких колективів з усієї України. Вік учасників – до 35 років. Виставку робіт під спільною назвою «Об'єднані» було відкрито у *PinchukArtCentre* ще у грудні минулого року.

Також у столичних музеях й інших мистецьких просторах розпочали роботу виставки: «Відкритий простір. Хроніки переходу» – картини викладачів, випускників та студентів Майстерні формального мистецтва Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, «Наживо» – графічні твори київських художниць Н. Кохаль, О. Толкачової та Г. Цариковської, «Масштаб часу» – образотворчі роботи Ю. Соломка (Національний музей «Київська картинна галерея»); «Сила в різноманітті» – роботи художників з Харкова, Львова та Кракова: І. Колісника, П. Кузнєцової, М. Куца, Я. Матушевського, Д. Мощенка, В. Носаня, І. Панчука та інших (Національний музей Тараса Шевченка); «Катерина Гришко. Іконопис» – Богородичні ікони київської художниці К. Гришко, оздоблені коштовностями з колекції дизайнерки ювелірних прикрас П. Медведєвої (Національний музей українського народного декоративного мистецтва); «Софійський деїсис» – роботи художників О. Клименка та С. Атлантової з проекту «Ікони на ящиках з-під набоїв» (Софійський собор); «Тепло і Холод» – інтер'єрні художні фотографії А. Черняхівської (МВЦ «Музей історії міста Києва»); «Історична картина. Вибране» – живопис і графіка Г. Ягодкіна, «Весняна виставка» – твори провідних майстрів декоративно-прикладного мистецтва: з металу, глини, дерева, скла, тканини та інших матеріалів (галерея «Митець» Національної спілки художників України); «Memento Vitae» – живопис, акварелі, естампи та книжкова графіка О. Овчиннікової (Музей української діаспори); «Форми присутності» – роботи українських художників Ю. Болси, А. Денисенка, А. Карюка, Я. Кононової, О. Курзель, М. Мазура та інших (Мистецький арсенал); «ТріАда» – живопис і графіка В. Ку-

діна, Ю. Лосицького та В. Приймака (музей «Кам'яниця київського в'їта»); «Зустріч у бомбосховищі» – графіка І. Гусєва та живопис С. Божка (Центр сучасного мистецтва «Білий Світ»); «Після блекауту» – живопис, графіка та скульптури С. Кондратюка («Dumchuk Gallery»); «Камера обскура» – роботи К. Бутцевої, Відкритої групи, Н. Кадана, Б. Мілазімі, М. Паніч, Л. Хоменко, В. Ралко, Є. Самборського, що апелюють до феномену фотографії («Voloshyn Gallery»); «Гола кімната» – картини К. Лисовенко (галерея «The Naked Room»); «Валентин Фельдман. Теорія тіні та перспективи» – колекція акварелей і графіки В. Фельдмана (аукціонний дім «Goldens»); «Дитинство» – картини Д. Рубан («Avangarden Gallery»); «Втрачене/Знайдене» – роботи українських художників С. Гулевича, Л. Давиденко, А. Діденко, Д. Діхтяр, С. Корнієвського та інших (галерея «Portal 11»); картини Л. Бурковського, працівника комунальної служби столиці (Музей-майстерня І. П. Кавалерідзе); «Папір: роботи при свічках» – живопис і графіка А. Дністрового (простір *PEN Ukraine*); «Благословенна Україна» – авторські ляльки-мотанки О. Сухоцької, писанки М. Сацури, прикраси Ю. Кикоть, а також фотороботи Н. Карнаух і С. Задоровської (бібліотека імені Миколи Гоголя); «Будь ласка, звільніть пташок!» – серія діджитал-плакатів, колажів й анімацій, що описують почуття полонених, тортури над ними та їхні мрії у неволі (Мистецький перехід на Хрещатику).

10 квітня на фасаді першого корпусу Київського університету імені Бориса Грінченка відкрито меморіальну дошку багаторічному ректору вишу Віктору Огнев'юку. Архітекторка пам'ятної дошки – В. Дірова, скульптор – М. Зноба.

25 квітня у Києві перед Національною оперою України в межах проєкту *Unbroken Project* презентовано інсталяцію із зображенням балерини на гільзах. Над створенням артоб'єкту працювали французький фотограф Е. Ф. Хакоме та артистка балету С. Оніпко. Проєкт складається з серії світлин українських балерин, які були змушені покинути Україну через війну. Інсталяцію вже побачили мешканці Парижа (Франція) та Мадрида (Іспанія).

12 квітня на фасаді першого корпусу Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені І. Сікорського» встановлено бронзову мініскульптуру «Цукровий бурячок», присвячену меценатам цукрозаводчикам. Автор антракції – Ю. Белявський. За майже п'ять років існування проєкту «Шукай!» у столиці з'явилося 39 скульптур.

19 квітня на столичному Подолі відкрито інсталяцію від Глобального договору ООН в Україні. Артоб'єкт у вигляді дзеркального куба з лабіринтом символізує важливість боротьби із корупцією в українському суспільстві.

15–29 квітня у Закарпатському обласному краєзнавчому музеї імені Тиводара Легоцького в Ужгороді тривала фотовиставка «Україна. Томос. Фрагменти», приурочена до четвертої річниці отримання Томосу про автокефалію Православною церквою України. Серед авторів світлин: В. Пилип'юк, М. Тинкалюк, І. Буркало, Я. Дуленко, В. Ньорба, І. Сидор, А. Сидор, В. Понзель, І. Келечен, Я. Бідзіля. Виставку організували Спілка фотохудожників Закарпаття, Карпатський університет імені Августина Волошина та Мукачівсько-Карпатська єпархія Православної церкви України.

Наприкінці квітня у Дніпрі (Будинок на Троїцькій), Харкові («Бузок»), Києві (Музей Голодомору), Одесі («Галерея стійкості») та Львові (Будинок архітектора) демонструвалися роботи фотожурналістки К. Москалюк під назвою «Наодинці». Авторка створила серію світлин жінок, які втратили на війні своїх коханих. Проєкт реалізовано за підтримки Платформи пам'яті «Меморіал» та фотоархіву російсько-української війни *Ukrainian War Archive*.

Від 9 квітня у Чернівецькому обласному художньому музеї майже місяць працювала виставка буковинської майстрині народної творчості Л. Канюк «Вишиване відродження». З метою популяризації мистецтва вишивки в межах проєкту відбулися творчі зустрічі з досвідченими митцями О. Чайкою, Г. Дженикай, М. Калинюк, М. Покиданцем, чії твори також демонструвалися у музеї. Свої дебютні роботи представили на публічний огляд колишня працівниця будинку культури В. Вонча з Великокучурівської громади та чернівецька журналістка В. Пепеля. Виставку доповнили експонати з фондowego зібрання: оригінальні узорі художника-орнаменталіста Г. Гараса; скатертина, яку виготовили учасники «Вишиваного Дивотвору – 2016» до 115-ї річниці від дня народження Г. Гараса; добірка листівок із колекції К. Гузар-Угрин «Українська вишивка». Відвідувачі мали можливість власноруч виготовити обереги для українських воїнів.

4 квітня на площі Старий Ринок у Львові відбулося відкриття нового галерейного простору «Шум». Першою виставкою мистецького закладу стала велика експозиція ікон львівського художника О. Лозинського під назвою «Перервана лінія». Завдяки спільним зусиллям друзів і колег митця в експозиції зібрано понад сім десятків творів іконописця.

Цього місяця в різних містах України стартували виставкові проєкти: «Victory» – картини К. Косьяненко, присвячені подіям сучасної російсько-української війни (Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького); «Вир» – живопис О. Придувалової (Палац Потоцьких Львівської національної галереї мистецтв ім. Бориса Возницького); «До та під час...» – цикл картин «Сублімація війни» В. Сосни, абстрактний живопис С. Ісаєва та інсталяція С. Ткаченко (Львівський палац мистецтв); «Знак кольору» – живопис А. Ковача (львівська «ProArt Gallery»); «Виставка живопису» – пленерні роботи подружжя Лесі та Олександра Росів (Дім Франка у Львові); «Світ Божий як Великдень» – живопис, графіка та роботи декоративно-прикладного мистецтва членів Закарпатської організації Національної спілки художників України (артгалерея «Ужгород»); «Хто ти є?» – картини н. х. України З. Мички (Галерея європейського живопису «Євро-Арт» у Рівному); «Сакральний світ могутнього коріння» – витинанки, графіка О. Рачкован (Житомирський обласний літературний музей); «Берегиня надії» – картини, розписані панно та авторські ляльки-мотанки С. Бойкової-Калюжної (Центральна міська бібліотеці ім. М. Л. Кропивницького у Миколаєві) та інші.

2 квітня до річниці звільнення Київщини від російських військ на головній площі селища Бородянка встановлено монумент «Дівчинка під сонцем», що уособлює перемогу життя над руйнуваннями. На цьому місці було зроблено фото дівчинки на гойдалці на тлі зруйнованої багатоповерхівки, яке облетіло світові

медіа влітку 2022 року. Світлину переосмислив скульптор Є. Примаченко – замість гойдалки з'явилися сонячні промені, як захисний купол над дівчинкою. Проєкт реалізовано агенцією *ISD Group* в межах загальнонаціональної кампанії «Змагаймося за нове життя» за сприяння Офісу Президента України та за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку. Також 21 квітня у Центральному парку Ірпеня встановлено символічний артоб'єкт «Світло перемагає темряву», присвячений енергетикам, які повертали світло на Київщину навесні минулого року. Автор – український художник Л. Панчишин.

7 квітня у Полтаві біля *Premier Hotel Palazzo* урочисто відкрито пам'ятник українському філософу Г. Сковороді, презентований замість демонтованої фігури російського поета О. Пушкіна. Скульптор – митець зі Львова В. Цісарик.

26 квітня у вестибюлі станції метро «Пушкінська» Харківського метрополітену встановлено картину з проєкту «Україна понад усе. Харківський щоденник війни» з. х. України О. Лазаренка. Масштабну роботу виконано у техніці мозаїчного кольоропису.

За результатами української частини міжнародного конкурсу «Вікі любить пам'ятки», визначено 10 найкращих фотографій культурної спадщини України. Через воєнний стан участь у конкурсі могли брати лише роботи, створені до повномасштабного російського вторгнення. У 2022 році українська частина проходила з 1 по 31 жовтня. До неї долучилося 292 учасники, які завантажили 13982 фото українських пам'яток (четверте місце серед 39 країн-учасниць). Конкурсний рейтинг очолив С. Орлик зі світлиною «японського» манежу Деркульського кінного заводу у селі Данилівка Луганської області. Також ця робота перемогла у номінації «Найкраще фото Луганської області» та отримала відзнаку «Якісне фото маловідомої пам'ятки» від ГО «Україна Інкогніта».

Декоративно-ужиткове мистецтво

Упродовж квітня по всій країні було влаштовано чимало великодніх виставок писанкового розпису. Зокрема у львівському Центрі архітектури, дизайну та урбаністики «Порохова вежа» представлено авторські роботи майстрині з Кам'янського Дніпропетровської області Л. Лосенко. До експозиції під назвою «Спадок. З любов'ю, бабуся» увійшло близько ста стилізованих мініколекцій і двадцять технік оздоблення яєць, серед яких писанки, крапанки, різьблянки, мальованки, шкрябанки. У Вінницькому обласному центрі народної творчості презентовано дві сотні робіт від 68 майстрів подільського писанкарства. У Мукачеві на Закарпатті центральну площу міста окрасили понад два десятки велетенських великодніх атрибутів, розмальованих вихованцями мукачівських мистецьких шкіл. У Рівному в місцевому торговому центрі три сотні писанок із унікальними орнаментами краю продемонструвала з. м. н. т. України В. Степанюк. У Музеї писанкового розпису в Коломиї, що на Івано-Франківщині, діяла виставка «Віра у Відродження», яку склали три десятки писанок із символами Маріуполя.

Музейна справа. Охорона культурної спадщини

1 квітня у Національному музеї історії України в Києві відкрито виставку «Концтабір Ягідне» про один зі злочинів російських окупантів проти мирних мешканців України, про життя заручників у жахливому підвалі смерті. Проєкт було створено до річниці звільнення села Ягідне на Чернігівщині з ініціативи волонтерської організації «Добробат» та музею Миру. Експозицію розміщено на сходах музею, що нагадує спуск до підвалу. Тут можна побачити фото з мирного минулого села, малюнки, створені дітьми до та після окупації, іграшки та інші речі заручників. Відтворено також написи на стінах та своєрідний календар ув'язнення. Від 18 квітня до 1 травня у Національному музеї історії України проходила також фотовиставка «Вписані в історію. Зруйновані війною». На ній представлено 34 світлини, які демонструють історичну спадщину Маріуполя, знищену російськими окупантами. Проєкт реалізовано маріупольською громадою.

5 квітня київський Національний музей українського народного декоративного мистецтва презентував виставку «Феєрія барв Лідії Митяєвої», присвячену сторіччю від дня народження художниці. У показі – понад 80 творів зі скла та порцеляни Л. Митяєвої, серед яких – декоративні набори, композиції, сервізи та вази, а також картини доньки художниці Т. Московки та онуки І. Московки. 12 квітня в музеї вперше представлено два десятки картин народної художниці Марії Примаченко з музейної колекції, серед яких такі роботи, як: «Слава Україні», «Домашні маки», «Гості у лева», «Ведмеді на пасіці», «Калинові береги» та інші. Саме за ці твори з циклу «Людам на радість» (1966 рік) художниця здобула звання лауреата Державної премії імені Т. Г. Шевченка (тепер – Національна премія України імені Тараса Шевченка). 12–17 квітня у закладі тривала мінівиставка писанок з унікальної колекції Е. Біняшевського, які відтворила майстриня писанкарства З. Сташук.

7 квітня у столичному Національному музеї народної архітектури та побуту України в межах експозиції «Середня Наддніпрянина» запрацювала виставка «Вже Великдень настає...» про українські традиції святкування Великодня. Тут можна було побачити основну атрибутику величного свята з фондової колекції музею: писанки, ікони, рушники, святковий одяг, кераміку й інші давні предмети домашнього вжитку.

6 квітня виставкову залу Успенського собору Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» наповнила експозиція «Грані творчості. Пам'яті архітекторки Олени Годованюк (1929–2023)». Проєкт включає фото, кресленики, обміри, авторські реконструкції архітектурних пам'яток України, виконані О. Годованюк. Творчий спадок архітекторки також представлено численними акварельними роботами.

18 квітня у Києві після піврічної перерви урочисто відкрито для відвідування церкву Спаса на Берестові (XI–XII століття), яка входить до складу Національного заповідника «Києво-Печерська лавра». У приміщенні церкви діють оновлені виставки «Три тисячі років історії. Археологічне дослідження території церкви Спаса на Берестові», «Цегла княжої доби Києво-Печерської лаври» та «Печерське містечко на планах XVII – першої третини XIX ст.».

7 квітня у МВЦ «Музей історії міста Києва» відбулася пресконференція «Збережені цінності для України», на якій було презентовано кілька сотень вилучених митниками культурних цінностей: предмети нумізматики, фалеристики, холодної зброї та військового спорядження від епохи бронзи до XIX ст., зокрема, такі рідкісні зразки, як сокира-кельт (XIII-XII ст. до н.е.), нумізматичні групи римських і польських монет, скіфські наконечники, дзеркало (IV ст. до н.е.), а також вістря списів комарівської (XV-XIII ст. до н.е.) та сабатинівської культур (XIII ст. до н.е.). 21 квітня у музеї стартував виставковий проєкт «Історія у склі», що знайомить із київським побутом і розповідає про застосування скляної тари різного призначення. Експозицію склали близько тисячі різноманітних скляних речей, косметичні засоби та найдивовижніші флакони з ароматами відомих французьких брендів. У просторі виставки відтворено елементи інтер'єрів шинку, будуару, їдальні XIX ст., реконструйовано в найменших деталях аптеку XVIII ст. Також 28 квітня розпочала роботу виставка «ІХТІС. Чумацька ікона на рибі», яка об'єднала дивовижну чумацьку традицію та її сучасну інтерпретацію. Представлено, зокрема, єдиний збережений в Україні оригінал історичної ікони на голові риби з фондів Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» та врятовані з Херсонського обласного краєзнавчого музею зразки іконопису та живопису на рибі, створені мисткинею О. Оснач. Окрім того, протягом місяця у виставковому центрі тривав яскравий проєкт «Пташок викликаю з теплого краю», наскрізним мотивом якого став образ птаха в народному мистецтві. В межах експозиції демонструвалися музейні предмети другої половини XIX ст. і роботи сучасних майстрів із фондової збірки Національного музею народної архітектури та побуту України (картини, рушники, строї, кераміка, вироби з соломки та дерева).

14 квітня Музей книги і друкарства України в Києві презентував спільну з Львівським музеєм історії релігії виставку «Спочатку було слово...», що знайомить з історією перекладів Біблії українською мовою – від XI до XXI століття. Відвідувачі мали можливість побачити факсиміле перших українських рукописних богослужбових книг (переважна більшість яких сьогодні знаходяться за межами нашої країни), стародруки, рідкісні видання, кліше, сакральні пам'ятки.

28 квітня на території столичного Музею видатних діячів української культури розгорнуто фотодокументальну виставку «Слово, обірване у Биківні», створену науковцями Національного історико-меморіального заповідника «Биківнянські могили». Експозиційні банери вмістили інформацію про літераторів покоління «Розстріляного відродження» 1937–1940 років, котрі були знищені сталінськими катами. Серед них – В. Черняхівська, В. Дурдуківський, В. Ярошенко, М. Семенко, М. Йогансен, А. Михайлюк, М. Борисов, І. Маловічко, М. Сопілка та інші.

19 квітня у столичній Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого відбулася лекція-зустріч із директором Департаменту охорони культурної спадщини КМДА О. Никоряком на тему «Монументальне мистецтво Києва в контексті синтезу мистецтва й архітектури». Захід проведено в межах спільного проєкту книгозбірні та видавництва «Саміт-Книга» – «Бібліотека Ярослава Мудрого та її околиці». О. Никорьяк розповів присутнім про заходи по забезпеченню

пам'яток культурної спадщини столиці від руйнації внаслідок обстрілів і бойових дій. До обговорення цієї теми долучилися також краєзнавці Києва А. Горькова та О. Мокроусова.

2 квітня до річниці звільнення Київщини від російських окупантів Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів виклав на своєму сайті підсумкову виставку «Документальна історія незламності». Фотодокументи, представлені в експозиції, зафіксували наслідки повномасштабного російського вторгнення, руйнування у населених пунктах Київської області, а також військові злочини окупантів проти цивільного населення. Виставковий проєкт покликаний зберегти пам'ять про ці події задля відновлення справедливості.

У столиці введено в експлуатацію будівлю Річкового вокзалу. Приміщення з 2021 року орендує Американський університет у Києві (American University Kyiv). Реставрацію пам'ятки монументального мистецтва проведено зі збереженням історичного фасаду споруди та цінних панно. Водночас всередині створено сучасний інтер'єр. Кампус закладу має аудиторії, майданчики для зустрічей та спільної роботи студентів, конференц-зали, бібліотеку та інше.

27 квітня у Львові в Центрі міської історії центрально-східної Європи відбулася конференція «Моніторинг спадщини задля відновлення», під час якої фахівці Штабу порятунку спадщини представили результати своїх експедицій Чернігівською, Сумською, Київською та Харківською областями з метою оцінки втрат на війні об'єктів культурної спадщини. Серед зібраної інформації – фотофіксація пошкоджень, документування за методикою ICCROM (Міжнародного центру з дослідження, збереження та реставрації культурних цінностей), свідчення очевидців, аерофотозйомка, 3D-моделі, фіксація доказів злочинів проти культури з місць розташування пам'яток за методикою SCRI. У конференції взяли участь архітектори, реставратори, представники пам'яткоохоронних ініціатив, професійних середовищ, влади та громад.

5 квітня Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка презентував англomовний варіант театралізованої екскурсії «Франчата про тата». Прем'єрний показ відвідали викладачі англійської мови та працівники туристичного інформаційного центру Львова. У ролі Петра Франка на екскурсії виступає кандидат історичних наук, заступник директора «Дому Франка» І. Медвідь, а образ Анни Франко-Ключко створює наукова співробітниця закладу Х. Рикмас.

На Львівщині запущено перший 3D-тур музеєм гетьмана України Івана Виговського (філія Львівської національної галереї мистецтв імені Б. Г. Возницького), який розташовано у селі Руда Гніздичівської громади, колишньому родовому містечку гетьмана Війська Запорозького. Віртуальну екскурсію створено Стрийською РДА разом із київською компанією «Радуга» в межах проєкту зі збереження та архівування Української культурної спадщини за грантові кошти ЄС. Колекція Музею гетьмана України Івана Виговського складає понад чотири сотні експонатів.

Віртуальні виставки представили музеї Кропивницького, серед яких: «Культурна спадщина нашого краю» у живописі з фондowego зібрання (Музей мистецтв); «Мальований Рай між Небом і Землею» до 80-річчя від дня народження художниці-аматорки Надії Падурської (Художньо-меморіальний музей О. О. Осмборкіна); «Отаку, як маю, Україну і жалію, і люблю її...», присвячену 85-річчю від дня народження українського поета, прозаїка, драматурга Анатолія Загравенка (Літературно-меморіальний музей І. К. Карпенка-Карого).

12 квітня у Мукачеві на Закарпатті відбулася презентація анімаційного серіалу «Історія замку Паланок». Фільм із десяти епізодів створено в межах проєкту «*Smart Museum* – сучасні форми представлення культурної спадщини» командою фахівців студії *Darvideo* та кіномайстерні *Orestfilm* за фінансової підтримки ЄС. Переглянути історичний мультимедіум можна у кінозалі музею з 15 квітня.

15–30 квітня в українській Вікіпедії тривала кампанія «Культурна спадщина України». Її присвячено створенню та покращенню статей про пам'ятки України, що вже втрачені чи перебувають під загрозою знищення, зокрема й через війну. Завдяки акції у Вікіпедії з'явилися статті про зруйновані внаслідок ракетних обстрілів російськими військами мозаїчні панно «Боривітер» А. Горської у Маріуполі Донецької області, садибу Павлових у Харкові, історичний будинок на вулиці Жилянській у Києві та ін.

Література. Книговидання

Лауреаткою Державної премії імені Миколи Гоголя визнано українську письменницю Т. Кузан (Тетяну П'янкову) за роман «Вік червоних мурах» (видавництво «Наш Формат», 2022 рік). Також відзначено вартими уваги та прочитання твори В. Івченка (історичний детектив «Найкращий сищик та битва з імперією»), А. Кокотюхи (неоготичний детектив «Вигнанець і навчена відьма»), Є. Макаренко (роман «Серце жінки»). Премію засновано Кабінетом Міністрів України у 2009 році до дня народження М. Гоголя.

3 квітня Державне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти оголосило переможця Державної премії імені Олеся Гончара 2023 року. Нагороду отримав В. Стольников за збірку віршів «Вітри на сполох» (видавництво «Юніверс», 2020 рік). Державна премія вручається з 1998 року за найкращі твори, що утверджують ідеали гуманізму, духовні цінності українського народу, ідеї незалежності України.

Цього ж дня у Національному музеї літератури України в Києві нагороджено переможців конкурсу на здобуття Міжнародної українсько-німецької премії імені Олеся Гончара за найкращий твір молодого автора. Цього року відзначено: збірку повістей «У дзеркальній сповідальні» Т. Голоти з Києва (номінація «Велика проза»); добірку новел «Поки сонце росте» Б. Гасюка з Івано-Франківська (номінація «Мала проза»); збірку поезій «Передмовчання» С. Новицького з Кропивницького (номінація «Поезія»); добірку есеїв «Альбом, у якому – ти» Л. Лесоніна зі Львова (номінація «Публіцистика»); розвідку «Якась вища сила зберігає мене...» З. Зіненка з Козельщини, що на Полтавщині (номінація «Літерату-

рознавча праця, присвячена творчості Олеся Гончара»). Літературну премію засновано у 1996 році Національною спілкою письменників України та німецькими меценатами.

3 квітня у столичному Центрі Леся Курбаса відбулося вручення премії імені Леся Танюка «За збереження історичної пам'яті». Лауреатами стали історик і журналіст О. Зінченко, журналістка Т. Терен, кінознавиця Л. Брюховецька та історик В. Сергійчук. Відзнаку було започатковано 2018 року Громадською організацією «Всеукраїнська правозахисна організація “Меморіал” імені Василя Стуса», Національним центром театрального мистецтва імені Леся Курбаса та видавництвом «Дух і Літера».

7 квітня Національна спілка письменників України та київський Літературно-меморіальний музей П. Тичини провели мистецький захід, присвячений 50-річчю заснування Всеукраїнської літературної премії імені Павла Тичини. На урочистому вечорі було презентовано оновлену медаль, яку віднині вручатимуть лауреатам премії. Профіль молодого П. Тичини на медалі – робота В. Кричевського (1873–1952). Нову відзнаку отримали, зокрема, українські поети Д. Головка, Н. Гнатюк, П. Засенко, Д. Чистяк, В. Клічак, В. Куйбіда, В. Соловей, Р. Талалай, І. Гайворон, І. Ковальчук і М. Гриценко.

Львівська обласна організація Національної спілки письменників України назвала переможців літературної премії імені Ірини Вільде за 2023 рік. Володарем першої премії став Ю. Перетятко (Львів) за збірку повістей і есеїв «Апостоли узбіччя». Другу премію присуджено С. Чиркову (Київ) за роман в оповіданнях «Богданове прокляття». Третю отримав І. Павлюк (Київ) за роман «Буг». Від 2007 року нагородою відзначаються українські письменники за найкращу книжку прози без тематичних обмежень.

Лауреатами сьомого Міжнародного літературного конкурсу рукописів прози на кращу книгу року «Крилатий Лев» (Львів) стали: О. Однолько зі Звенигородки Черкаської області за повість «Тіні в маєтку» (перша премія), Є. Буцик з Києва за повість «Ціна рабства» (друга премія та спеціальна відзнака часопису «Дзвін»), О. Кришталева (інкогніто) за збірку оповідань і новел «Вечір в чужому саду» (третья премія та спеціальна відзнака інтернет-видання «Річ»).

19 квітня редакція журналу соціального коміксу «Inker» разом із українським видавництвом «UAComic» презентували у столичній книгарні «Сяйво» свій перший лімітований випуск графічних репортажів, створених під час повномасштабного вторгнення. Журнал під назвою «24/02» присвячено реальним історіям українців, яким довелося переживати власні трагедії на війні. Випуск містить новели: «Я боротимусь за тебе» та «Тітка Суп» (сценарист В. Кузнецов і художниця Л. Самусь), «Біжи» (сценарист В. Кузнецов і художниця Д. Зіронька), «Чорнобиль. Окупація» (сценарист Д. Борисюк і художниця Т. Приймач).

Кіномистецтво. Кіновідеопрокат

22 та 23 квітня у приміщенні Камінної зали Національного історико-архітектурного музею «Київська фортеця» пройшов IX Міжнародний фестиваль історичного кіно «Поза часом». Глядачам продемонстровано півтора десятка фільмів

українських та закордонних кінематографістів, тринадцять з яких взяли участь у конкурсі. Гранпрі та звання «Найкращий історичний фільм» серед повнометражних робіт отримала картина «Свобода у вогні» Є. Афінеєвського (США–Україна). На фестивалі відбувся перший відкритий показ цього проєкту. «Найкращим історичним фільмом» серед короткометражок став «НепрОсті листи» М. Яремчук. Відзначено також фільми: короткометражний «Єден» В. Бігуна та повнометражний «Звичайний рашизм» І. Піддубного («Найкраща режисура»); короткометражний «У бомбосховищі» С. Шевчика та повнометражний «Світло Тіні Івана Чендея» В. Бігуна («Найкращий сценарій»); «Кавалери» В. Булиги («Найкращий образ в кадрі»); «Марія» М. Яремчук («Найкращий звук»). Захід проведено завдяки спільним зусиллям громадських організацій «Креативна Україна» та «Джойфест».

21–23 квітня до дня народження Олександра Муратова столичний кінотеатр «Жовтень» влаштував ретроспективу фільмів українського режисера. Зокрема відбувся спеціальний показ стрічки «Чи вмієте ви жити?» з представленням від кінознавці Л. Брюховецької. В межах ретроспективи глядачі мали можливість переглянути оригінальну українську версію фільму, відреставровану у 2011 році Довженко-Центром. У програмі також: «Дорога в нікуди», «Татарський триптих», «Танго смерті» та «Геть сором».

6 квітня у широкий прокат вийшов дебютний фільм М. Наконечного «Бачення метелика», світова прем'єра якого відбулася в травні минулого року на Каннському кінофестивалі. Напередодні творці стрічки разом із ГО «Жіночий ветеранський рух *Veteranka*» і мережею *Multiplex* оголосили благодійний збір на дрони для аеророзвідниць.

Від 13 квітня у вітчизняних кінотеатрах глядачі мали можливість подивитися новий фільм режисера А. Лукіча «Люксембург, Люксембург». 5 квітня виконавці головних ролей брати Аміл та Раміл Насірови («Курган&Агрегат») презентували картину у рідному селищі Близнюки на Харківщині. Кошти з продажу квитків організатори спрямують на потреби Збройних сил України.

20 квітня стартував всеукраїнський прокат пригодницького трилера «Егрегор» режисера С. Капралова, створеного у копродукції України, Польщі та США за підтримки Державного агентства України з питань кіно та Польського інституту кіно. Стрічку присвячено пам'яті актора П. Лі та постановника піротехнічних трюків О. Суворова, котрі загинули від рук російських окупантів.

8 квітня у Краматорську на Донеччині до річниці трагедії на залізничному вокзалі відбулася прем'єра документального фільму «Станція Краматорськ» від проєкту «The Reckoning project: Ukraine Testifies» («Свідчить Україна»). Кіноробота журналісток А. Цигими та Н. Гуменюк розповідає історії людей, які постраждали внаслідок російського ракетного удару.

Об'єднання українських кінематографістів «Вавилон'13» випустило на своєму *YouTube*-каналі новий серіал «Війна-ненажера» за літературними творами українських авторів військовослужбовців. Зокрема у пілотній стрічці екранізовано вірш «Він переїхав в Бучу» М. Кривцова з позивним «Далі». Режисер – В. Тихий.

7 квітня на медіасервісі *MEGOGO* відбулася прем'єра фільму «Воїни» В. Левковського. Це перший проєкт студії у документальному жанрі. Він складається з шести історій звичайних людей, які після повномасштабного вторгнення стали на захист України. Серед них – художник-постановник Д. Власенко та музикант і телеведучий М. Серга.

Бібліотечна справа. Читання

Міністерство культури та інформаційної політики України разом із громадською організацією «Культурний десант» започаткували проєкт «Книги на фронт», який передбачає збір та передачу книг для українських військових. До ініціативи долучилися мережі книгарень «Клуб сімейного дозвілля», «КМ-Букс», «Моя книжкова полиця».

20 квітня на базі Наукової бібліотеки Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка у змішаному форматі відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Трансформація роботи бібліотек в умовах воєнного стану». Партнерами у проведенні заходу виступили Чернігівське обласне відділення Української бібліотечної асоціації, Наукова бібліотека Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, ВГО «Українська бібліотечна асоціація», Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка та Наукова бібліотека імені М. Максимовича Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. Представники бібліотек різних регіонів України поділилися з колегами своїм досвідом роботи, обговорили нові актуальні напрями діяльності, які виникли з початком повномасштабного вторгнення: підтримка внутрішньо переміщених осіб, постраждалого мирного населення, українських захисників, а також захист інформаційного простору.

19 та 20 квітня пройшов XVII Обласний форум «Книжкова весна на Хмельниччині», приурочений до Всесвітнього дня книги та авторського права. Подія відкрилася у Хмельницькій обласній універсальній науковій бібліотеці засіданням круглого столу на тему «Книга у воєнний час: проблеми видання та читання» за участі: представників Департаменту інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій Хмельницької облдержадміністрації, Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, Книжкової палати України імені І. Федорова, Української бібліотечної асоціації, книговидавничих, громадських організацій, бібліотек, музеїв, ЗМІ, письменників. На засіданні розглядалися питання книговидання, ролі Української бібліотечної асоціації, національних та обласних бібліотек у реалізації акції «Бібліотека українського воїна», важливості читання як способу долучення до правдивого джерела інформації. В межах форуму в бібліотеках області проведено низку заходів з популяризації творчості місцевих авторів, поширення української книги та промоції читання. Також підведено підсумки обласного дослідження та рейтингу «Краща книга Хмельниччини – 2022».

20 квітня Молодіжна секція ВГО «Українська бібліотечна асоціація» провела онлайн на платформі *Zoom* VI Міжнародний форум молодих бібліотекарів, у

якому взяли участь фахівці з усіх куточків України, а також колеги з Литви, Латвії, Естонії. Тема заходу – «Бібліотека: наш простір змін». У фокусі доповідей, презентацій і дискусій – інновації бібліотек в умовах воєнних дій.

Просвітництво

У Львові стартував тематичний подкаст *Street Culture Podcast* від всеукраїнської платформи *Street Culture* та *Radio Skovoroda*. Щотижня творці подкасту розповідатимуть про формування різних напрямів вуличної культури в Україні: брейкінгу, діджеїнгу, скейтбордингу, паркуру тощо. Перший епізод присвячено хіп-хопу, який нині відзначає своє 50-річчя. Гостем випуску став засновник хаба вуличної культури *Green Screen Studio* В. Зюбан.

Медіасервіс *Megogo Audio* запустив подкаст «Історії українського дизайну» про вітчизняний продуктовий, графічний і мілітарний дизайн та його творців, зокрема, українських художників-графіків Г. Нарбута, В. Кричевського, В. Победіна. Ведучий проекту – дизайн-директор *Spiilka design büro* й артдиректор *Megogo* В. Смирнов.

Аматорство

8 квітня громадська організація «Вояцький Визвіл» разом із Національним музеєм Революції Гідності представили на Софійській площі у Києві виставку малюнків дітей, чії рідні залишаються у російському полоні або зникли безвісти. Мистецька акція отримала символічну назву «Я чекаю на тебе...». До своїх робіт діти додали слова «тату», «мамо», «братику», «сестричко», «дідусю», на яких чекають удома.

20–23 квітня у Мукачеві на Закарпатті пройшов V Всеукраїнський фестиваль театрального мистецтва аматорських дитячих та молодіжних колективів «Імпреза над Латорицею». Цього року ювілейний фест зібрав рекордну кількість учасників з усіх куточків України, зокрема й міст, де тривають активні бойові дії. Загалом на сцені Мукачівського драматичного театру виступило близько 350 артистів з Одеси, Харкова, Києва, Дніпропетровська, Івано-Франківська, Рівного, Вінниці, Сумщини, Хмельниччини та Закарпаття. Окрім конкурсного перегляду вистав, програма «Імпреза над Латорицею» включала екскурсії, майстер-класи для учасників, творче спілкування та нагородження переможців.

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу та
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування *І. Г. Піленко*

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,16. Б/т. **Зам. 29.** Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12